SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:163

av Mikael Oscarsson (KD)

Starka familjer mot gängkriminaliteten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att familjen ska ges en uttalad roll i det brottsförebyggande arbetet och att det bör utredas hur Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd kan ta fram ett nationellt föräldraskapsprogram mot rekrytering till kriminella nätverk som kommunerna kan erbjuda, med särskilt fokus på utsatta områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föräldrar ska informeras och involveras tidigt när skola, socialtjänst eller polis ser tecken på att ett barn är på väg in i kriminalitet, och att föräldrarna ska bli en fast part i den lokala samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur föräldrar till barn som misstänks för brott kan erbjudas strukturerat föräldraskapsstöd och vid behov åläggas att delta och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur nätverket av trygga vuxna runt barn kan stärkas, bl.a. mor- och farföräldrar, mentorer och civilsamhället, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föräldrar ska få kunskap och verktyg för att skydda sina barn mot rekrytering via sociala medier och spelplattformar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kampen mot gängen vinns inte bara på gatorna. Den börjar hemma, runt köksbordet.

Under de senaste åren har Sverige skärpt straffen, gett polisen nya verktyg och byggt ut kriminalvården. Det har gett resultat. Enligt rikspolischef Petra Lundh har våldet i de kriminella miljöerna minskat med 35 procent på två år, och antalet dödsskjutningar har nästan halverats. Men gängen rekryterar fortfarande. Och de rekryterar allt yngre barn.

Fram till november 2025 var 127 barn under 15 år misstänkta för inblandning i mord eller planering av mord. Barn i åldern 12, 13 och 14 år, och ibland yngre, används för att utföra skjutningar, sprängningar och mordbränder. Rikspolischefen beskriver dem som ”barn utan skyddsnät”. Hon säger också att alla, inklusive föräldrarna, behöver ta ansvar och agera tidigare än i dag.

Familjen är det starkaste skyddet

Inget samhälle kan ersätta en förälder som ser sitt barn, sätter gränser och finns där. Starka familjer är Sveriges bästa brottsförebyggande kraft. Inte bara fler myndigheter. Inte bara fler utredningar. Utan föräldrar som har tid, ork och närvaro att finnas där för sina barn.

Svenska folket ser detta. I en opinionsmätning som Verian (tidigare Sifo) genomförde i augusti 2026 svarar 86 procent att samhället ska stärka föräldrar och familjer för att stoppa att barn rekryteras till kriminella gäng.

Barn i utsatta områden beskriver samma sak. I en studie från Bris, länsstyrelsen och Malmö universitet som publicerades i september 2026 intervjuades barn i utsatta områden i Linköping, Norrköping och Botkyrka om vad som skapar trygghet. Barnen beskrev föräldrarnas närvaro, regler och gränser som omsorg, inte som kontroll. De efterfrågade känslomässigt närvarande föräldrar. Men de berättade också att föräldrarnas möjligheter att skydda dem ofta begränsas av ekonomisk stress, krävande arbeten, språkhinder, psykisk ohälsa och rädsla för kontakt med myndigheter.

Det är just där politiken kan göra skillnad.

En trygg punkt i livet

En av Sveriges mest erfarna poliser i kampen mot gängkriminaliteten kunde själv ha hamnat på andra sidan lagen. Han växte upp med en frånvarande pappa och en mamma som arbetade heltid. Det som gjorde skillnad var hans morfar, som blev hans trygga punkt och viktigaste förebild.

Hans berättelse säger något viktigt. Det som skyddar ett barn är inte i första hand system och insatser, utan relationer. En morfar som hämtar på skolan. En farmor som frågar hur dagen har varit. En tränare som märker när något är fel. Där en vuxen finns kvar har gängen svårare att komma in. Idrottsföreningar, kyrkor och andra delar av civilsamhället ger dessutom barnen vuxna förebilder, gemenskap och meningsfulla aktiviteter, ett verkligt alternativ till gängens lockelser.

Därför bör politiken stärka hela nätverket runt barnet. Möjligheten att överlåta föräldrapenningdagar till mor- och farföräldrar bör byggas ut. Mentorsprogram, idrottsföreningar, församlingar och andra delar av civilsamhället som erbjuder trygga vuxna bör få långsiktigt stöd.

Tidiga signaler och tidiga samtal

Enligt polisen är omkring 70 procent av de unga gärningspersoner som grips redan kända av polisen eller socialtjänsten. Varningssignalerna fanns alltså. Men alltför ofta får föräldrarna veta för sent.

När skola, socialtjänst eller polis ser tecken på att ett barn är på väg in i kriminalitet ska föräldrarna kontaktas och involveras direkt. Ogiltig frånvaro, nya dyra kläder, nya vänner, sena kvällar och pengar som inte går att förklara är signaler som föräldrar behöver få veta om. Föräldrar behöver också lita på sin magkänsla och våga ställa obekväma frågor när något förändras.

Det gäller inte bara pojkarna. Även flickor dras in i gängens värld. Insatserna måste ha ögonen på både flickor och pojkar. I många kommuner samverkar skola, socialtjänst, polis och fritid redan i så kallade SSPF-grupper. Men föräldrarna är inte en självklar del av samverkan. Det bör de vara. Samverkan ska inkludera föräldrarna, inte gå förbi dem.

Stöd och förväntningar

Den nya socialtjänstlagen, som trädde i kraft 2025, lägger större vikt vid förebyggande arbete. Det är rätt riktning. I mars 2026 gav regeringen också Socialstyrelsen och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd i uppdrag att utreda kommunernas praktiska stöd till föräldrar när föräldraförmågan behöver stärkas. Men uppdraget saknar fokus på rekrytering till kriminella nätverk, och det ska inte slutredovisas förrän i juni 2027. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd bör därför få ett eget uppdrag att ta fram ett nationellt föräldraskapsprogram mot rekrytering, som kommunerna kan erbjuda. Föräldraskapsstöd bör erbjudas alla föräldrar, och särskilt i utsatta områden. Stödet behöver finnas på flera språk och vara lätt att ta del av, även för föräldrar som arbetar mycket eller känner misstro mot myndigheter. Det handlar om konkreta verktyg: hur man sätter gränser, hur man pratar med sina barn om grupptryck och hur man känner igen tecken på rekrytering. Men också om det enkla och självklara. Råden är nästan provocerande enkla: ge barnen tid, var närvarande, ät tillsammans och prata med dem.

Föräldrar till barn som misstänks för brott bör erbjudas strukturerat föräldraskaps-stöd. Den förälder som avstår, trots att barnet riskerar att dras djupare in i kriminalitet, bör kunna åläggas att delta. Föräldraansvar innebär både rättigheter och skyldigheter. Samhället ska stödja föräldrar, men också förvänta sig att de tar sitt ansvar.

Rekryteringen sker i mobilen

Gängen rekryterar i dag systematiskt via sociala medier och spelplattformar, där vålds-uppdrag beställs som vilken tjänst som helst. Rikspolischefen kallar det ”brott som tjänst”. När ett barn väl har lämnat ut sina personuppgifter fångas det i ett nät av hot, press och skulder.

Många föräldrar vet inte vad som händer i barnets mobil. De behöver kunskap och verktyg för att förstå riskerna och skydda sina barn. Detta bör vara en självklar del av det nationella föräldraskapsstödet. Barnen själva efterfrågar också konkreta råd om hur de ska hantera rekryteringsförsök och press i digitala miljöer.

Familjen först

Polisen, socialtjänsten och skolan har alla viktiga uppgifter. Men ingen av dem kan ersätta en förälder eller en morfar som finns där. Kampen mot gängen vinns inte med

blåljus och handbojor ensamt. Den börjar hemma, runt köksbordet. Därför sätter vi familjen först.

Mikael Oscarsson (KD)